

ÇİSİP UYARDI: TÜRKİYE SAĞLIK SİSTEMİ DEPREMLERE VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE KARŞI GÜÇLENDİRİLMELİ, DİRENÇLİ BİR SAĞLIK SİSTEMİ OLUŞTURULMALI

- **Çevre, İklim ve Sağlık için İş Birliği Projesi (ÇİSİP)** çatısı altında bir araya gelen STK'lar ve sağlık uzmanları, 2023 Şubat ayında meydana gelen Kahramanmaraş depremlerinde yaşananların dirençli bir sağlık sistemine duyulan acil ihtiyacı gösterdiğine dikkat çekerek, **afet risklerine ve afetleri de beraberinde getiren iklim değişikliğine karşı Türkiye'deki sağlık sisteminin güçlendirilmesi çağrısında bulundu.**
- Sağlık uzmanları küresel iklim değişikliğinin de sağlık sistemi üzerinde ciddi bir tehdit oluşturduğunu belirterek iklim krizi kaynaklı sağlık tehditlerinin bertaraf edilebilmesi için **entegre gözlem ve erken uyarı sistemlerinin** geliştirilmesi gerektiğini belirtti.
- **2020 Nisan ayında başlatılan ÇİSİP kapsamında Türkiye'de 200'den fazla sağlık uzmanına iklim değişikliğinin sağlık etkileri hakkında eğitim verildi.**
- **ÇİSİP ve sağlık uzmanları, Türkiye'de İklim Değişikliği ve Afete Dayanıklı Sağlık Sistemleri oluşturulması için önerdiği adımları 10 maddelik bildirisinde duyurdu.**

HEAL (Sağlık ve Çevre Birliği), Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER), ve Kocaeli Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı ortaklığıyla üç yıl süreli bir Avrupa Birliği projesi olarak hayat geçirilen Çevre, İklim ve Sağlık için İşbirliği Projesi (ÇİSİP) tamamlandı. 2020 Nisan ayında başlatılan proje ile Türkiye'de çevre sağlığı alanındaki kapasitenin geliştirilmesi hedeflendi. Proje kapsamında 200'den fazla çevre ve sağlık uzmanına ulaşılarak yapılan eğitim ve etkinliklerle hava kirliliğinin sağlık etkilerinin sayısallaştırılması ve Sağlık Etki Değerlendirmesi gibi konularda metodolojik eğitimler verildi.

Projenin çıktıları Ankara'da düzenlenen, ilgili bakanlıkların temsilcilerinin yanı sıra çevre ve sağlık uzmanlarının bir araya geldiği kapanış toplantısıyla sunuldu. Kapanış toplantısının ardından "**2023 Depremi ve Sonrasında İklim ve Olağandışı Durumlara Dirençli Sağlık Sistemi**" başlıklı bir bildiri yayınlandı. Bildiride 2023 depremi sonrasında sağlık sistemimizin karşılaştığı zorluklara ve iklim değişikliğinin yarattığı tehditlere dikkat çekilerek, **Türkiye'de doğal afetlere ve iklim değişikliğine dirençli bir sağlık sistemi oluşturulmasının gerekliliği vurgulandı.**

Bildiriye göre, iklim değişikliği insanlığın karşı karşıya kaldığı en büyük sağlık tehdididir. **Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC)'ne göre iklim değişikliğine bağlı ortaya çıkacak milyonlarca ölümü engellemek için ortalama sıcaklık artışının en fazla 1.5°C ile sınırlandırılması gerekiyor.**

İklim değişikliği ekolojik ve sosyal sistemleri istikrarsızlaştırarak insan sağlığını tehlikeye atıyor. Doğrudan sağlık riskleri arasında sıcak hava dalgaları, aşırı hava olayları ve değişen hava kalitesi yer alırken sağlığa

yönelik dolaylı riskler bulaşıcı hastalık dağılımını, mahsul verimini, balık stoklarını, aeroalerjenleri, su kalitesini, su akışlarını ve bakteriyel büyüme oranlarını etkileyen ekosistemler ve biyofiziksel sistemlerdeki değişiklikler yoluyla ortaya çıkıyor. İklim değişikliği ayrıca strese neden oluyor ve geçim kaynaklarını kesintiye uğratarak zihinsel ve fiziksel sağlık sorunları yaratıyor.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE KARŞI HIÇ KİMSE VE HIÇBİR ÜLKE GÜVENDE DEĞİL

Ancak iklim değişikliğinden en çok yoksullar ve yoksul ülkelerde yaşayanlar etkileniyor. Dünya nüfusunun yaklaşık %12'si yani 930 milyon insanın sağlık hizmetlerini karşılamak için aile bütçelerinin en az %10'unu harcadığı bilinmekte. İklim değişikliği sıcak dalgalarının, fırtınaların ve seller gibi aşırı hava olaylarının da kaynağı. İklim değişikliğinden en çok etkilenen gruplardan biri de yerinden edilmiş kişiler, yaşlı nüfus ve temel sağlık hizmetlerine erişemeyen kişiler olarak listeleniyor.

DİRENÇLİ SAĞLIK SİSTEMİ NEDİR?

Dirençli sağlık sistemi, iklim değişikliğinin ve diğer afetlerin neden olduğu sağlık riskleri ile başa çıkabilen ve bu risklerin etkilerini en aza indiren sağlık sistemidir.

Dirençli sağlık sistemleri hızlı tepki verebilmeleri ve hızlı bir şekilde yeniden yapılandırılmaları için bir dizi stratejiyle güçlendirilmiştir. Bu stratejiler arasında sağlık personelinin eğitimi, sağlık sistemlerinin hazırlık seviyelerinin artırılması ve acil durum stokları gibi önlemler yer almaktadır. Hayata geçirilen eğitim ve toplum sağlık programları ile özellikle kronik hastalıkların önlenmesi ve erken teşhisi mümkün olurken, sağlık çalışanlarının, salgın hastalıkları ve enfeksiyon kontrolü gibi konularda eğitilmesi, sağlık sistemlerinin hazırlık seviyelerini artırabilir. Kurulacak yerel ve bölgesel sağlık merkezleri ile sağlık hizmetlerine erişim artarken, uzaktan tıp, tıbbi cihazlar, hastane yönetim sistemleri ve veri analizi gibi farklı araçları içeren dijital sağlık uygulamaları da sağlık hizmetlerinin dirençliliğini artırabilir.

Dirençli bir sağlık sistemi ayrıca iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak için önerilen politika ve uygulamaları destekleyen bir sağlık sistemidir. Örneğin, enerji tasarruflu binalar, yenilenebilir enerji kaynakları ve çevresel düzenlemeler gibi uygulamalar hem iklim değişikliğini azaltmak hem de sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliğini artırmak için önemlidir.

Çevre, İklim ve Sağlık için İşbirliği Projesi kapanış etkinliğinde konuşan ÇİSİP uzmanlarından **Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Çiğdem Çağlayan**, "Türkiye iklim değişikliğinden en çok etkilenen ülkelerden biri. Bu nedenle iklim değişikliğinin sağlık etkileri belirlenmeli, iklim değişikliğinin yarattığı risklerin azaltılmasına yönelik yol haritası çıkartılmalı. Halihazırda gündemde olan bu eylemlerin yanı sıra, sağlık sistemlerinin dirençliliğinin sağlanması için iklim-sağlık uyum planları hazırlanmalı. Bu planlar sağlık tehditlerinin entegre izlenmesini, erken uyarı ve yanıt sistemlerinin geliştirilmesini ve devreye alınmasını içermelidir" dedi.

ÇİSİP uzmanlarından HASUDER üyesi ve Halk Sağlığı Uzmanı Dr. Öğretim Görevlisi Melike Yavuz:

Özellikle geçtiğimiz yıllarda sıcak hava dalgalarının sıklığı ve şiddetinin arttığı ve depremden etkilenen bölgelerin güney illeri olduğu göz önüne alındığında, deprem sonrası orta dönemde bölgede ortaya çıkabilecek sağlık sorunlarına dikkat çekmek istiyoruz. Ülkemiz coğrafi konumu nedeniyle iklim değişikliğinin yaratacağı sağlık, özellikle enfeksiyon hastalıklara karşı kırılgan bir bölge. Dirençli sağlık sistemlerinin yanı sıra, Sağlık Etki Değerlendirmesi gibi yöntemleri ve Tek Sağlık kavramını önemsiyoruz.

DEPREMİN VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİNE KARŞI DİRENÇLİ BİR SAĞLIK SİSTEMİ NASIL İNŞA EDİLİR?

ÇİSİP kapanış toplantısının ardından yayınlanan “2023 Depremi ve Sonrasında İklim ve Olağandışı Durumlara Dirençli Sağlık Sistemi” başlıklı bildiriye, Şubat 2023’teki depremlerin ve ardından Türkiye’nin iklime dirençli bir sağlık sistemi geliştirmesi için şu öneriler getirildi:

1. Liderlik ve yönetim: Sağlık sektöründe iklim değişikliğiyle ilgili politikaların ve programların geliştirilmesi için liderlik ve iş birliği önemlidir.
2. Sağlık insan gücü: İklim değişikliğiyle başa çıkmak için sağlık personelinin eğitimi ve kapasitesinin artırılması gerekmektedir.
3. Kırılganlık ve toplum uyumu değerlendirme: Sağlık risklerini belirlemek, zayıf noktaları tespit etmek ve uyum stratejileri geliştirmek için kırılganlık değerlendirmeleri yapılmalıdır.
4. Entegre risk izleme ve erken uyarı sistemleri: İklimle ilgili sağlık risklerinin izlenmesi ve hızlı bir şekilde müdahale edilmesi için risk izleme ve erken uyarı sistemleri kurulmalıdır.
5. Sağlık ve iklim araştırmaları: Sağlık etkileri, toplum hazırlığı ve risk yönetimi gibi konularda sağlık ve iklim araştırmaları yapılmalıdır.
6. İklimle dayanıklı, sürdürülebilir teknolojiler ve altyapı: Sağlık sisteminin iklim değişikliğine dayanıklı altyapıya sahip olması önemlidir.
7. Sağlığın ve çevresel belirleyicilerin yönetimi: Sağlık sektörü, çevresel risklerin yönetimi ve politika düzeyinde önlemler alarak sağlığı korumada önemli bir rol oynamalıdır.
8. İklim değişikliğini esas alan sağlık programlarının uygulanması: İklim değişikliğiyle ilişkili sağlık risklerine yönelik programlar geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.
9. Acil durum hazırlığı ve yönetimi: İklim değişikliğiyle ilişkili afetlere yönelik acil durum planları ve sistemleri oluşturulmalıdır.
10. Finansman ve kaynak yönetimi: İklim değişikliğiyle mücadele için yeterli finansman ve kaynak sağlanmalı, bunların etkili bir şekilde yönetilmesi sağlanmalıdır.

Çevre, İklim ve Sağlık için İş Birliği Projesi (ÇİSİP) kapanış toplantısında proje sonuçlarının açıklanmasının ardından **“Türkiye’de İklim Değişikliği ve Afete Dayanıklı Sağlık Sistemleri”** başlıklı bir panel düzenlendi. **HASUDER Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Bülent Kılıç’ın** oturum başkanlığı yaptığı panelde **Shweta Narayan (Health Care Without Harm), Prof. Dr. Çiğdem Çağlayan (Kocaeli Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD),**

Fevzi Özlüer (Çevre Hukuku Ağı), Dr. Öğretim Üyesi Melike Yavuz (HASUDER) konuşmacı olarak yer aldı. Etkinlikte ayrıca **“Sağlık, Çevre ve İklim Değişikliği Alanlarının Geleceđi”** konulu bir yuvarlak masa toplantısı düzenlendi.

ÇİSİP HAKKINDA

ÇİSİP - Çevre, İklim ve Sağlık için İş Birliği Projesi, Nisan 2020- Nisan 2023 arasında, HEAL - Sağlık ve Çevre Birliği, HASUDER (Halk Sağlığı Uzmanları Derneği) ve Kocaeli Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı tarafından, Türkiye’de çevre sağlığı alanında çalışan tüm aktörleri buluşturma amacıyla hayata geçirildi.

İletişim için:

Arzu Özbek 0 532 343 45 54

